

Sygn. akt III UK 69/19

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z odwołania B.P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 listopada 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 30 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w R. od wyroku z dnia 21 listopada 2017 r., którym – zmieniając decyzję z dnia 23 stycznia 2017 r. – Sąd Okręgowy w P. przyznał B.P. prawo do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270) w związku z pkt 3 działu III wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej „rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.”). Do stażu pracy w warunkach szczególnych Sąd zaliczył wynoszący 16 lat, 9 miesięcy i 2 dni

okres zatrudnienia wnioskodawcy jako kierowcy ciągnika w Spółdzielni Kółek Rolniczych w F., która świadczyła usługi rolnicze i transportowe. Ciągnikami wykonywano prace rolnicze w polu od wiosny do jesieni (przygotowanie pola pod zasiew, chemizacja, opryski, bronowanie, orka), a w okresie żniw używano kombajnów. W zimie świadczone usługi transportowe na rzecz między innymi P. w P., Urzędu Gminy i Zakładu [...] . Te wszystkie czynności były wykonywane przez ubezpieczonego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na podstawie opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy Sąd pierwszej instancji przyjął, że praca wnioskodawcy na stanowisku kierowcy ciągnika przy pracach rolniczych odpowiadała warunkom postawionym w wykazie A, dziale VIII, pod poz. 3 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż była wykonywana w szczególnych warunkach. Kierowca ciągnika - traktorzysta był przy wykonywaniu takich prac narażony na czynniki środowiskowe powodujące przyspieszenie procesu starzenia, a zalicza się do nich hałas, drgania mechaniczne, substancje i preparaty chemiczne oraz czynniki biologiczne. Sąd Apelacyjny przejął w całości wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przed Sądem pierwszej instancji i podzielił jego wnioski prawne. Powołał się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2014 r., I UK 314/13 (OSNP 2015 nr 5, poz. 66), z dnia 25 marca 2014 r., I UK 337/13, (niepublikowane), z dnia 26 października 2016 r., III UK 45/16 (niepublikowane), w których uznano za wykonywaną w warunkach szczególnych pracę przyporządkowaną w załączniku A do rozporządzenia z dnia 2 lutego 1983 r. do innego działu przemysłu niż ten, w którym była świadczona ze względu na to, że stopień szkodliwości lub uciążliwości tego rodzaju pracy nie wykazywał żadnych różnic w porównaniu z branżą, w której pracownik był zatrudniony. Oceniał, że czynniki szkodliwe i uciążliwe niewątpliwie mogą niekorzystnie wpływać tak samo na organizm kierowcy ciągnika wykonującego prace transportowe, jak i prace polowe, oraz że każda z tego rodzaju prac wymaga wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia, takiej samej jakiej wymaga się od kierowców ciągników w transporcie, toteż na obu tych stanowiskach pracownicy spełniają wymagania określone w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach.

Skarga kasacyjna organu rentowego została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w powiązaniu z § 4 ust. 1 oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z wykazem A, działem VIII, pkt 3 załącznika do rozporządzenia. Skarżący zarzucił błędną wykładnię tych przepisów i niewłaściwe ich zastosowanie „prowadzące do uznania, że ubezpieczony spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do emerytury, w tym legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych, co stanowi konsekwencję nieuzasadnionego zaliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w F. w okresie od dnia 25 maja 1975 r. do dnia 31 kwietnia 1994 r. na stanowisku kierowcy ciągnika”.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, organ rentowy odwołał się do potrzeby wykładni przepisów ujętych w podstawie skargi, wskazując na rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w zakresie kwalifikacji pracy kierowcy ciągnika wykonującego prace polowe jako pracy w warunkach szczególnych. W ocenie skarżącego, „istnieją rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych (w szczególności sądów apelacyjnych) i sprzeczne rozstrzygnięcia w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, tymczasem zgodnie z wykładnią zaprezentowaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego, praca kierowcy ciągnika wykonującego prace polowe nie jest pracą wymienioną w dziale VIII pod poz. 3 wykazu A, a Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał, że przyporządkowanie w przywołanym wykazie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych (stanowiskowo-branżowy charakter wykazu)”. Za istotne z punktu widzenia zasadności wniesienia skargi kasacyjnej skarżący uznał usunięcie istotnych rozbieżności i tym samym ujednolicenie orzecznictwa sądowego dotyczącego kwalifikowania pracy kierowcy ciągnika rolniczego (traktorzysty) jako pracy w warunkach szczególnych w świetle wykazu A, działu VIII, pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Panuje zgoda co do tego, że jeżeli treść przepisów regulujących nierozstrzygniętą w sposób zdecydowany kwestię prawną budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, to może zachodzić potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Skarżący, uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, trafnie uwypuklił różnice stanowisk judykatury co do traktowania pracy kierowców ciągników rolniczych wykonujących tzw. prace polowe jako pracy w szczególnych warunkach, jednak nie zwrócił uwagi, że nie doszło do rozbieżności stanowisk. Nie wydano zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których miały zastosowanie te same przepisy prawne, wykładane lub stosowane w sposób prowadzący do odmiennych orzeczeń albo decyzji procesowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016 nr 2, poz. 29).

Utrwaliła się wprawdzie wykładnia poz. 3, działu VIII wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wyłączająca tożsamość pracy kierowcy ciągnika w transporcie z pracą traktorzysty w rolnictwie w aspekcie możliwości jednakowej ich kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach (por. niepublikowane wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15; z dnia 12 października 2016 r., III UK 1/16; z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15; z dnia 16 grudnia 2016 r., II UK 512/15; z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 51/16; z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 66/16, z dnia 16 lutego 2017 r., II UK 730/15; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 43/16; z dnia 20 kwietnia 2017 r., I UK 154/16; z dnia 17 maja 2017 r., III UK 122/16; z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 166/16; z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 169/16; z dnia 18 stycznia 2018 r., I UK 522/16; z dnia 7 marca 2018 r.), jednak Sąd Najwyższy dopuszczał możliwość udowodnienia, że tego rodzaju praca była świadczona w warunkach szczególnych. Zwracał uwagę na to, że o ile kwalifikacja pracy kierowcy

ciągnika w transporcie opiera się na prawnym domniemaniu narażenia na działanie szkodliwych czynników i wykonywanie jej w szczególnych warunkach nie wymaga dowodu, o tyle wykonywanie pracy na stanowisku nieobjętym wykazem co do rodzaju pracy i działu przemysłu wymaga udowodnienia stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy narażenia na działanie szkodliwych czynników przypisanych do prac wykonywanych w dziale przemysłu, w którym tego rodzaju prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach. Decydujące jest wtedy narażenie na działanie szkodliwych czynników równe narażeniu pracowników innego działu przemysłu wykonujących takie same prace zaliczane do pracy w szczególnych warunkach, a więc udowodnienie, że obciążenie psychofizyczne kierowcy ciągnika rolniczego związane z pracą w rolnictwie było takie samo jak obciążenie kierowcy ciągnika w transporcie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 lutego 2014 r., I UK 314/13, OSNP 2015 nr 5, poz. 66 i niepublikowane; z dnia 25 marca 2014 r., I UK 337/13; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 131/15; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 76/16; z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 177/16; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15; z dnia 31 sierpnia 2017 r., III UK 185/16; z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15; z dnia 31 stycznia 2017 r., II UK 672/15, i z dnia 12 marca 2019 r., III UK 72/18).

Odmierna treść przytoczonych przez skarżącego wyroków, które można zaliczyć do jednego z wymienionych nurtów orzecznictwa, wynika z odmiennych ustaleń faktycznych, zatem nie są to orzeczenia ujawniające rozbieżność rozumianą jako przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2019 r., III UK 331/18, niepublikowane).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

as